

Beslutningsforslag nr. B 50. Fremsat den 1. april 2005 af Pia Kristensen (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF), Christian H. Hansen (DF), Martin Henriksen (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Anita Knakkegaard (DF), Karin Nødgaard (DF), Tina Petersen (DF), Birthe Skaarup (DF) og Peter Skaarup (DF)

Forslag til folketingsbeslutning om kommunale madordninger

Folketinget pålægger regeringen inden den 30. juni 2006 at gennemføre en landsdækkende undersøgelse af, hvordan man effektivt sikrer bedre kommunale madordninger for pensionister. Det skal i undersøgelsen udredes, hvordan man bedst kan sikre følgende mål:

- At der føres en mere helhedsorienteret madpolitik, hvor der i videst muligt omfang tages hensyn til socialt samvær ved deltagelse i tilberedningen og spisningen.
- At der ved fastlæggelse af madkvaliteten lægges størst mulig vægt på råvarernes kvalitet og næringsindhold.
- At der af Socialministeriet fastsættes maksimalpriser for kommunale madordninger med det formål at sikre, at der overalt gælder til-

strækkelig lave priser, således at ingen pensionister af økonomiske grunde er forhindret i at benytte sig af ordningerne.

- At der tilbydes brugerne gode og praktiske alternativer til den udbragte mad fra storkøkkener, f.eks. ved i videre omfang end i dag at bruge fritvalgsordningen til at vælge mad fra kroer, cafeterier m.v.

Undersøgelsen skal belyse de i dag gældende forudsætninger og vilkår for kommunale madordninger. Der skal i undersøgelsen opstilles konkrete forslag til, hvordan regeringen og Folketinget gennem lovgivning eller administrativt kan træffe beslutninger, der kan føre til opfyldelse af de nævnte mål med virkning fra 1. januar 2007 eller snarest muligt derefter.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund for forslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at pålægge regeringen at gennemføre en undersøgelse, der tager fat om en række centrale problemer, der vedrører de kommunale madordninger her i landet. Undersøgelsens resultater skal bruges til at stille konkrete forslag til, hvordan man bedst kan sikre en mere helhedsorienteret madpolitik, der lægger vægt på både kvalitet, socialt samvær og rimelige priser, så ingen er afskåret fra at kunne bruge de kommunale tilbud om madordninger.

Kommunale madordninger omfatter i dag først og fremmest ordninger for hjemmehjælpsmodtagere og beboere på plejehjem. Ordningerne kan være udformet på forskellig måde i de enkelte kommuner. Ganske få steder i landet har hjemmehjælpere indtil for nylig hjulpet hjemmeboende ældre med at tilberede maden i hjemmet, og mange steder tilberedes maden på en plejehjem institution el. lign. Andre steder er fremstillingen og udbringningen af mad udliciteret til eksterne leverandører, og endelig forekommer det enkelte steder i landet, at de ældre kan vælge at indtage et måltid på et lokalt spisested, som f.eks. en kro. Der er også steder i landet, hvor private har taget initiativ til alternative madordninger, der fungerer i konkurrence med de offentlige ordninger.

2. Kritik af kommunale madordninger

Det skal straks siges, at mange kommuner tilbyder gode madordninger med sund og nærende mad af høj kvalitet til rimelige priser. Det kan derfor ikke generelt siges, at standarden i landets kommuner er for ringe.

Alligevel har der i de seneste år jævnlige været kritik af kommunale madordninger. Nogle steder har man peget på, at selv om mange plejehjemsbeboere er undervægtige, er der stort set ingen steder, hvor man i forbindelse med madordninger holder øje med ernæringstilstanden eller tilbyder ekstra kost til de småtspisende.¹⁾ Andre steder har det været kritiseret, at der er

sket en centralisering af tilberedningen, så den f.eks. er flyttet væk fra institutioner til eksterne leverandører, hvor man tidligere selv lavede maden. Mad, der er pakket i varmeisolerende materiale og transporteret i varevogn over 10 eller 20 km, mister i smag og lodighed frem for mad, der fremstilles på stedet. Samtidig savner mange ældre selv at kunne hjælpe med ved tilberedning eller anretning.

Det er påvist, at udbragt mad undertiden er kedelig og farveløs, at maden spises i ensomhed, og at samværet omkring tilberedningen efterhånden er faldet helt bort - alt sammen med den virkning, at mange ikke får nok at spise.²⁾ Det er meget uheldigt, fordi underernæring fører til stigende risiko for at blive ramt af plejekrævende sygdomme og faldulykker.

I sin undersøgelse af kommunale madordninger i 2003 fandt Ældre Sagen, at der i en del kommunal mad til de ældre var alt for lidt kød og grønt og alt for mange kartofler. Det manglede den næringsmæssige alsidighed, der er nødvendig for ældre. Man fandt også, at nogle ældre sparer på den kommunale mad ved et par dage om ugen at lave æggekage eller andre billige madretter eller nøjes med en frikadelle fra slagteren, hvis de ikke har mulighed for at spise hos familien.

Der er skønsmæssigt 60.000 ældre, der spiser mad fra kommunale madordninger, og de har behov for, at deres mad er både veltillavet, nærende, appetitvækkende og billig. Der skal derfor lægges afgørende vægt på, at råvarerne er friske og sunde med et højt næringsindhold.

Forslagsstillerne mener, at kommunerne skal se de ældres kost som en vigtig del af det forebyggende arbejde. Ved strukturreformen er det netop et centralt element, at kommunerne i fremtiden har ansvaret for forebyggelse, og madordningerne skal derfor vurderes i dette perspektiv.

3. Priser ved madordninger i forskellige kommuner

Der peges ofte på, at priserne for måltider er meget varierende i de forskellige kommuner, og at der i de senere år har været en tendens til prisstigninger, som i

temmelig mange tilfælde forhindrer mange økonomisk dårligt stillede pensionister i at benytte de kommunale madordninger.

Der er langtfra altid nogen sammenhæng mellem pris og kvalitet i de kommunale madordninger. Det viser sig, at der kan være stor forskel på prisen for præcis det samme måltid mad i forskellige kommuner, f.eks. viste en undersøgelse i 2003, at nøjagtig den samme servering fra Centralkøkkenet i København kostede 53 kr., når den blev udbragt til en modtager i Gentofte Kommune, mens prisen var 39 kr., når den blev bragt ud i Karlebo Kommune. På årsbasis betaler en pensionist i Gentofte således 4.700 kr. mere end pensionisten i Karlebo, hvis de hver dag modtager nøjagtig den samme leverance.³⁾

I en hel del kommuner er prisen for madordningerne kommet op på et niveau, hvor mange ældre har svært ved at betale. Den uden sidestykke dyreste kommune var i 2004 Otterup, hvor prisen for et måltid mad var 66,33 kr. Andre meget høje priser fandt man i Bramsnæs (63,25 kr.), Sønderød (58,50 kr.) og Skovbo (54,50). Modsat var priserne ret lave i Langebæk (under 32 kr.), Trehøje (34 kr.), Slangerup (35,50 kr.), Svendborg (36 kr.) og Randers (36,37 kr.). Der er her tale om prisen for et udbragt måltid mad pr. dag for pensionister. Ved et måltid forstås hoved- og bi-ret, hvor en bi-ret kan være enten forret eller dessert. Tabel 1 viser en liste over de ti dyreste og de 10 billigste kommuner.

Tabel 1. Dyreste og billigste kommuners madordninger i Danmark 2004.

Betaling for udbragt måltid pr. dag	10 laveste priser i kr. pr. måltid		10 højeste priser i kroner pr. måltid
Langebæk	31,94	Otterup	66,33
Trehøje	34	Bramsnæs	63,25
Slangerup	35,50	Sønderød	58,50
Svendborg	36	Skovbo	54,50
Randers	36,37	Gentofte	54
Ærøskøbing	37	Stenløse	54
Mariager	37	Aabenraa	54
Frederiksværk	38	Søllerød	53
Hashøj	38	Nykøbing F	53
Slagelse	38	Bjerringbro	53

4. Prisernes betydning i pensionisters budget

For mennesker i arbejde og med gode indtægter kan det måske synes at være ret uinteressant, om en madordning, der henvender sig til pensionister, koster 32 kr., 45 kr. eller 66 kr. om dagen. En forskel på 10, 20 eller 30 kr. virker måske ubetydelig, hvis man hører til en husstand, hvor årsindkomsten måske er 400.000 kr. eller mere. Men i den virkelighed, pensionister lever

i, er de økonomiske perspektiver anderledes. Hvis man eksempelvis er en enlig pensionist, der kun har sin folkepension at leve for, og hvis man samtidig er så uheldig at bo i en af de dyre kommuner, er udgiften til en madordning en klar belastning for økonomien. Det ser man i Tabel 2, som er et eksempel på et budget for februar 2005 for en enlig folkepensionist med bopæl i en af de dyreste kommuner.

Tabel 2. Budget for enlig folkepensionist februar 2005.⁴⁾

Folkepension (grundbeløb + pensionstillæg)	9.514 kr.
Boligyldelse	1.931 kr.
Skat	-2.426 kr.
Månedlig udbetaling	9.019 kr.
Husleje	-3.502 kr.
Kommunal madordning (30 x 63 kr.)	-1.890 kr.
I alt	3.627 kr.
Rådighedsbeløb til alt andet pr. dag *	120,29 kr.

* Dvs. til morgenmad, frokost, mellemmåltider, drikkevarer, toiletartikler, tøj, fodtøj, aviser og blade, telefon, licens og leje af tv-apparat, forsikringer, foreningskontingenter, befordring, personlig pleje, medicin, gaver, reparationer og vedligeholdelse samt uforudsete udgifter.

5. Kommunalreformen

Ved kommunalreformen sker der store ændringer på det kommunale landkort. Kommunesammenlægninger fører til, at en stor del af landets befolkning kommer til at høre under andre kommunale myndigheder end i dag. I langt de fleste af de kommuner, vi kender i dag, skal der ske omlægninger og ændringer i de kommunale madordninger, hvor der skal tages stilling til nye udbudsbetingelser, antal leverandører og valg af disse m.v. Nogle steder vil de priser, brugerne betaler, blive højere, og andre steder formentlig lavere.

I denne forbindelse er en større sammenhængende undersøgelse af de kommunale madordninger blevet aktualiseret. Ingen borgere bør udsættes for forringelser eller prisstigninger på madordningerne som følge af strukturreformen. Tværtimod ligger det i hele målsætningen for kommunalreformen, at den skal blive til fordel for borgerne. Derfor er tidspunktet rigtigt til at få igangsat den undersøgelse, der her er foreslået. Den kan blive et godt grundlag for, at der i hele landet sigtes mod et virkelig højt kvalitetsniveau og et direkte kvalitetsløft de steder, hvor det er påkrævet. Samtidig kan den føre frem til en model, hvor der med Socialministeriets medvirken sættes forsvarlige og rimelige maksimalpriser på maden til fordel for de ca. 60.000 brugere.

Ved forslaget pålægges det regeringen inden 30. juni 2006 at gennemføre en landsdækkede undersøgelse af, hvordan man effektivt sikrer bedre kommunale madordninger for pensionister. Det er hensigten, at det hermed skal gøres muligt at kortlægge og danne sig et samlet overblik over de kommunale ordninger, der i dag er gældende. Det kan i den forbindelse undersøges, hvilke forskelle der er i de enkelte kommuners tilskudspolitik, og hvilke andre forhold end tilskuddet der dikterer prisdannelsen. I nogle kommuner

har der været en opfattelse af, at madordninger har været brugt som spareobjekt, og dette må undersøges nærmere.

Det er ønskeligt, at undersøgelsen også bruges til at udrede, hvordan der kan føres en mere helhedsorienteret madpolitik. Selv om ikke alle ældre kan deltage i socialt samvær ved tilberedningen eller ved spisningen af måltiderne, så vil det være værdifuldt, hvis undersøgelsen kan pege på de muligheder, der måtte findes, således at de ældre inddrages i samværet eller i opgaver i forbindelse med madlavningen. På plejehjem og dagcentre er der ganske givet muligheder, som ikke udnyttes i dag.

Der skal – som allerede nævnt – i undersøgelsen lægges vægt på at udrede, hvordan der ved fastlæggelse af madkvaliteten lægges størst mulig vægt på råvarens kvalitet og næringsindhold. Både ernæringsmæssige hensyn og hensynet til smag og udseende skal tages i betragtning.

Undersøgelsen skal endvidere se på, hvordan man bedst kan gennemføre en ordning, hvor Socialministeriet fastsætter maksimalpriser for kommunale madordninger. Man kan f. eks. overveje en ordning, hvor ministeriet en gang årligt – efter drøftelse med Folketingets Socialudvalg – fastsætter en højeste pris for et måltid varm mad, bestående af hovedret og forret eller dessert. I aktuelle priser (2005) bør maksimalprisen for et sådant måltid udbragt til bopælen efter Dansk Folkepartis mening højst udgøre 40 kr. Prisniveauet kan selvsagt diskuteres, men det afgørende er at sikre, at der overalt er tale om tilstrækkeligt lave priser til, at ingen pensionister af økonomiske grunde er forhindret i at benytte sig af ordningerne.

Det bør indgå i undersøgelsen om der skal ske en forbedring af de alternativer, der i dag tilbydes brugerne. Mange ønsker flere gode og praktiske alternativer til den udbragte mad fra storkøkkener, for eksempel

ved i videre omfang end i dag at give pensionisterne adgang til at bruge frit valg-ordningen til at vælge mad fra kroer, cafeterier m.v.

Det er hensigten, at undersøgelsen skal opstille konkrete forslag til, hvordan regeringen og Folketin-

get gennem lovgivning eller administrativt kan træffe beslutninger, der kan føre til opfyldelse af de nævnte mål med virkning fra 1. januar 2007 eller snarest muligt derefter.

-
- 1) Anne Marie Beck og Jens Kofoed: Måltidsservice på plejecentre, Fødevardirektoraret, 2003.
  - 2) Ældre Sagen: Kommunale Madordninger, temanummer, den 20. juni 2003.
  - 3) Ibid, side 8.
  - 4) Tabellen er baseret på Ældre og Sundhed, juni 2003, men ajourført med aktuelle beløbsstørrelser.

Skriftlig fremsættelse

Pia Kristensen (DF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om kommunale madordninger.

(Beslutningsforslag nr. B 50).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.